

ΑΛΚΗ Κ. ΤΡΟΠΑΙΑΤΗ

Ο Βαγγέλης ὁ Ζάππας
ἄπ' τὸ λάμποβο

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

= συνωνυμία ↑

ΑΛΚΑΙΟΣ

1977

ΑΛΚΗ Κ. ΤΡΟΠΑΙΑΤΗ

Ο ΒΑΓΓΕΛΗΣ Ο ΖΑΠΠΑΣ ΑΠ' ΤΟ ΛΑΜΠΟΒΟ

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΣΧΕΔΙΟ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: ΒΥΡ. ΑΠΤΟΣΟΓΛΟΥ

* ΣΥΛΛΟΓΗ *
ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΠΡΙΩΝΗ
ΔΩΡΕΑ ΤΩ ΣΥΛΛΟΓΟ
ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΩΣ ΠΩΓΩΝΙΟΥ

ΑΛΚΑΙΟΣ

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥ ΑΛΚΗ Κ. ΤΡΟΠΑΙΑΤΗ

Δεκατρία διηγήματα (1936) έξαντλημένο
"Ηρωες (1937) έξαντλημένο
Τό βιβλίό τῆς άγνωστης άδερφῆς (1940) έξαντλημένο
Τό δέντρο καί τό τράμ (1942) έξαντλημένο
Παραμύθι τῆς Κατοχῆς (1947/1974)
'Επιτάφιος (1947/1972)
'Ο Βαγγέλης ό Ζάππας άπ' τό Λάμποβο (1977)

ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ

« Στο πέλαγος μέ τήν Παναγιά» (1948), « Τό Κρυφό Σχολειό (1949/1958), « Τό Κάστρο τῆς Κυρᾶς» (1950/1963), « Τά χρόνια τά παλιά» (1952), « Στο νησί τῶν γλάρων» (1954), « Μαζί μέ τόν Πατέρα (1956), « 'Ο άνθρωπος μέ τό μπαστούνι» (1957), « Μεγάλοι άνθρωποι (1958), « Δάφνης καί Χλόη» (1958). « 'Ακριβούλα» (1959), « Μαζί μέ τήν Εὐαγγελίστρια» (1959), « 'Αγαπητά μου παιδιά» (1960), « Μιά μικρή τριανταφυλλιά» (1961), « Τό σπίτι τῆς Καπετάνισσας» (1963), « Μαριγούλα - Μαριγώ» (1963), « Βιολαντώ» (1963), « 'Ο ξένος τῆς Παραμονῆς» (1963), « Μαζί μέ τόν 'Οδυσσεά» (1964), « 'Αλβέρτος Σβάιτσερ, ό Λευκός μάγος» (1965), « 'Η ωραιότερη μέρα τῆς ζωῆς μου» (1965), « 'Ολοι τους ἦσαν μεγάλοι» (1966), « 'Ο κόσμος τῆς Ζούγκλας» (1966), « Οί μικροί γονεῖς» (1966), « Γκρεμισμένοι θεοί» ('Ιουλιανός ό Παραβάτης) (1967), « Αἰνειάδα» (1960), « Τό ἀητόπουλο τῆς 'Υδρας» (1963), « Τά χρόνια τῆς Δόξας» (1965), « Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος» (1966), « 'Αγια Νύχτα» (1970), « 'Ο Κουρσάρος τῆς 'Υδρας» (1970), « Στά χρόνια τῆς σκλαβιάς» (1971), « 'Η Κυρία μέ τή λάμπα» (1972).

ΜΕ ΤΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗ ΓΙΑΚΟΥ

Τά ἀγαπημένα μου διηγήματα ('Ανθολογία 'Ελλημικοῦ Παιδικοῦ Διηγήματος) (7 τόμοι).
Οί μεγάλοι τῆς 'Ανθρωπότητας (3 τόμοι).
Τό Μεγάλο Εἰκοσιένα.

Τῆς Ἰωάννας

ΤΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Ὁ Βαγγέλης ὁ Ζάππας ἀπ' τὸ Λάμποβο	9
«Εἶπαμε καλημέρα...»	14
Ἡ Πρωτοχρονιά τοῦ κύρ Ἀναστάση	19
Ἀραβοσιτάς Νικόλαος τοῦ Γεωργίου	24
Τὰ κίτρινα «ποδήματα» τοῦ Αὐγουστῆ	29
Τοῦ Λαζάρου ἀνήμερα...	33
Ὁ Διαμαντής καί τὰ σκυλιά	38
Ὁ κύρ Βασιλάκης ἢ «Γκαμήλα»	43
Ὁ θεῖος Ἀδαμάντιος	47
Σαράβαλο τὸν ἔλεγαν...	51
Ὁ Γιακουμής, ἢ Κατερινιώ καί τὰ σκουπίδια	55
Μιά σακούλα πορτοκάλια	59
Ὁ κύρ Δημητράκης, ὁ «ἥρωας»	64
Στήν «Κιβωτό τοῦ Νῶε»	69
Χριστούγεννα στήν «Κιβωτό»	78
Ποῦ νά πηγαινε;	84
Ὁ «μυστήριος» μέ τὰ λουλούδια	88
Μιά χαρά πού δέν κράτησε	91
Ὁ Μιχαλάκης μέ τὰ λαχεῖα	100
«Καλό σου ταξίδι, Τζίμη...»	105

Ὁ Βαγγέλης ὁ Ζάππας ἀπ' τὸ Λάμποβο

Τόν εἶχε φάει τὸ ὄνομα. Δίχως αὐτό θά μπορούσε νά εἶχε κάνει κι αὐτός κάτι στή ζωή του. "Ὅχι ρεμάλι, καθὼς εἶχε τώρα καταντή-σει. Μά, εἶπαμε, τὸ ὄνομα τά ἔφταιξε ὅλα. Εὐάγγελος Ζάππας. Ἀπὸ τήν Ἡπειρο. Μπορεῖ νά μήν ἦταν κι ἀπό μέσα ἀπὸ τὸ Λάμποβο, μά αὐτός, ὁ Βαγγέλης καθὼς τόν λέγανε στήν ἀγορά, ἔπαιρνε ὄρκο πὼς ἐκεῖ εἶχε γεννηθεῖ.

— Μωρέ Βαγγέλη, ἔχεις ἴδιο ὄνομα μέ τὸ Ζάππα, τόν ἐθνικό εὐεργέτη. Μήπως ἔχετε καί καμιά συγγένεια;

Χαμογελοῦσε κάτω ἀπ' τὰ μουστάκια του ὁ Βαγγέλης — χαμόγελο πονηρό καί θαρυσήμαντο. Ἀμ' τὸ ἴδιο ὄνομα εἶχαν. Κι ἔκρουαν καί κάποια συγγένεια. "Ἐτσι γίνεται στά χωριά. Ὁ ἓνας μέ τόν ἄλλον εἶναι λίγο πολύ συγγενεῖς. Κάθε μικρό χωριό εἶναι κι ἀπὸ ἓνα ἀπέραντο συγγενολόι, νά ποῦμε.

— Πρέπει νά μοῦ πέφτει, νά, κάτι σάν μπάρμπας. Μακρινός θεῖος, μέ καταλαβαίνεις; Ὁ πατέρας του εἶχε πάρει μιὰ δεύτερη ἀξαδέρφη τοῦ παραπαπποῦ μου, μ' ἐννοεῖς. Τώρα, βγάλε μοναχός σου ἄκρη τί συγγένεια πέφτει...

"Ἐλεγε. Μόνος του νά τά εἶχε σκαρώσει ὅλ' αὐτά μέ τή φαντασία του — καί, πές πές, νά τά εἶχε πιστέψει στό τέλος κι ὁ ἴδιος γι' ἀληθινά; Ποιός ξέρει... Ὡστόσο, ὅλη αὐτή ἡ ἱστορία, πού ὅσο περνοῦσε ὁ καιρός ἀπλωγε, φούσκωνε καί δυνάμωνε, τοῦ Βαγγέλη τοῦ Ζάππα, τοῦ δικοῦ μας, τοῦ ἔφτανε καί τοῦ περίσσευε. Λίγο τό λές νά ἔχεις τὸ ἴδιο ὄνομα μέ τόν ἐθνικό εὐεργέτη καί νά εἶσαι, ἔστω καί μακρινός, συγγενής του;

Καί γιατί, δηλαδή, νά μήν εἶναι; Ὅταν, μάλιστα, τύχαινε

νά τραβήξει και κάνα ποτήρι παραπάνω, τότε ή φαντασία του φτέρωνε, πουλί γινότανε και πετούσε ἴσαμε τά οὐράνια.

— Γιατί, δηλαδή, νά μήν εἶμαστε και συγγενῆδες...

Μονολογοῦσε. Κι ἔπλεε σέ πέλαγα εὐτυχίας.

Γιά τήν ὥρα, ὁ Βαγγέλης ὁ Ζάππας ἔκανε δουλειές τοῦ ποδαριοῦ — μήπως ἦταν ἄξιος και γιά πιό πολλά; — γιά νά οἰκονομάει τόν ἐπιούσιο.

— Βαγγέλη, μοῦ πᾶς τοῦτο τό κοφίνι σπίτι; *Αιντε γειά σου. Ξέρεις τό δρόμο, ἔχεις ξαναπάει. Ὁδός Δαιδάλου, κοντά στό Ζάππειο.

— Ξέρω, ξέρω, κύριε Δημητράκη μου. Πουλί θά γίνω και θά στό πάω...

Πουλί γινόταν και τό πήγαινε. Φτάνει πού ἦταν κοντά στό Ζάππειο. Ὁ καημός του πιά τοῦτος ὁ τόπος. Πέρναγε μέσ' ἀπό τό Ζάππειο και λές πώς ψήλωνε τρεῖς πιθαμές. Σά νά περπατοῦσε στά... οἰκόπεδά του. Στό... ὑποστατικό του θρυσκότανε, ποιός μπορούσε νά τοῦ μιλήσει;

— *Ἄς ὄψονται οἱ περιστάσεις, παραπονιότανε καμιά φορά. Ἐγώ ἤμανε νά πέσω καλύτερα. Ἡ μάνα μου μοῦ τό ἔλεγε: Θά μοιάσεις τοῦ μπάρμπα σου ἐσύ. *Ἐχεις μυαλό κι ἄς μήν ξέρεις και πολλά γράμματα. Οὔτε κι ἐκεῖνος ἤξερε, μά εἶδες ποῦ ἔφτασε. Γειτονιά δλάκερη ἀκούει στ' ὄνομά του. Μέχρι ἄγαλμα τοῦ ἔχουνε στήσει. Ἐμᾶς, βλέπεις, μᾶς πῆρε ή κάτου βόλτα. Μᾶς ἔφαγε ή ἐπιστράτεψη. Δέ μπορέσαμε νά στρώσουμε δουλειά. Νά ἰδοῦμε σάλιο στή γλώσσα μας...

Σαραντάρης, πενηντάρης — πόσος νά ἦταν; — πιά, κουδαλοῦσε μέ τό ζεμπίλι ψώνια ἀπ' τήν ἀγορά. Κάποτε, σέ χρόνια παλιότερα, εἶχε πολεμήσει κάμποσες φορές νά κάνει δικιά του δουλειά. Πουλοῦσε λεμόνια, χορταρικά, τό ἴνα τ' ἄλλο, δουλειές τοῦ ποδαριοῦ. Τίποτα δέν τοῦ φτούραγε. Εἶχε, βλέπεις, και τό ὄιτσιο τοῦ κρασιοῦ.

— Βρέ, Βαγγέλη, θά δάλεις μυαλό; Τό κρασί δέν κάνει σπίτι...

— *Ἄς τα, κύριε Νικολάκη μου, κι ἔνα κρασί μᾶς ἀπόμεινε γιά νά πνίγουμε τά θάσανά μας. Εἶναι γιά μένα τοῦτες οἱ δουλειές; Λεμόνια και πορτοκάλια νά πουλάω τοῦ λόγου μου; Μά, ἄς ὄψονται

οί αίτιοι... "Αμα στραβώσει μιá φορά ή ζωή σου, τρέχα νά τήν ξαναβάνεις στό ίσιο της. Νά μήν τά δίνει ό Θεός κάτι τέτοια...

"Εσκυβε τό κεφάλι, πάλευε νευρικά τά μουστάκια του — είχε μουστάκια τσιγκελωτά ό Βαγγέλης, ίδια σάν τόν άλλο, τό μεγάλο πρόγονο — φούσκωνε και ξεφούσκωνε απ' τή στενοχώρια. Μά γρήγορα τοῦ περνοῦσε.

— "Εχεις κάνα θέλημα, κύριε Βασιλάκη μου; Πουλί θά γίνω και θά πάω...

Σοῦ ἔλεγε. Γιατί τό είχε πάρει πιά απόφαση. Πώς δέ μπορούσε νά ξεφύγει απ' τό ζεμπίλι μέ τά ψώνια, πού τοῦ κατέβαζε χρόνο μέ τό χρόνο τή ράχη.

— Ποῦ κάθεσαι, Βαγγέλη;...

— "Α, ἐδῶ κοντά... Στό Ζάππειο...

Εἶχε μιá τρύπα νοικιασμένη σέ κάτι χαλάσματα, πέρα από τοῦ Μακργιάννη. Κάτι πλήρωνε στήν ἀρχή, ὕστερα, σάν ἄρχισε νά γερνάει και νά καταπέφτει, τόν κρατούσανε δίχως νά πληρώνει. Και ξυπνοῦσε πρωί πρωί ό Βαγγέλης και τραβοῦσε κατά τό Ζάππειο. "Αλλαζε καρδιά καθώς τόν χτυποῦσε ό ἀέρας του, ξαλάφρωνε κι ἀνάσαινε πιό ἐλεύθερα. Σάν ἔφτανε μπροστά στό ἄγαλμα τοῦ Ζάππα, σταματοῦσε. "Εβγαζε και τό κασκέτο του κι ἔμενε ὀρθός και σιωπηλός μπροστά του, σά σέ προσευχή. "Υστερα, ἀνέβαινε τά σκαλιά τοῦ κτιρίου. "Εριχνε από κει τό μάτι του πρὸς τ' ἀριστερά. Κι ἀγνάντευε, μέσα από τό αὐγινό φῶς, ἄσπρο, κάτασπρο τό Στάδιο, σά γλάρο μ' ὀλάνοιχτες φτεροῦγες. Γιατί, τοῦ εἶχε κολλήσει και τούτη ή πετριά. Πώς και τό Στάδιο ἦταν δικό « τους » — τοῦ « θείου » του, δηλαδή...

Μέρα μέ τή μέρα τόν τσάκιζε τό κρασί. Τρέμανε τά πόδια του, τρέμανε τά χέρια του, ἔτρεμε ό δόλιος ὀλόκληρος. Ποῦ νά γίνε πιά πουλί και νά τρέχει σάν ἄλλοτε στά θελήματα... Τόν ἔπαιρνε ή κάτω βόλτα στά γερά. Εἶχαν πέσει στήν πιάτσα ἄλλα παιδιά νεώτερα, πού ἦσαν ἀετοί στό τρέξιμο. Ποῦ νά τούς φτάσουν τά πόδια τοῦ Βαγγέλη... "Αν τόν ἔπαιρνε και κανένας, θά ἦταν γνωστός πού τόν λυπότανε. "Αλλοτε, πάλι, προτιμούσανε νά τοῦ δίνουν και νά παίρνουν ἄλλους για τή δουλειά τους.

— Πάει, πέταξε, τό πουλί, κύριε Δημητράκη μου...

Παραπονιότανε. Καί τήν ἴδια στιγμή ἀρχινοῦσε τό τροπάρι του:

— Ἐγώ, ἐγώ, ὁ ἀπόγονος ἐνοῦ Ζάππα, νά καταντήσω στά χάλια πού μέ βλέπεis... Ἐμεῖς πού εἶχαμε πλατεῖες καί κήπους κι ἀγάλματα καί στάδια στ' ὄνομά μας...

Αὐτά τά ἔλεγε πιό πολύ σάν ἦταν πιωμένος. Καί τώρα τελευταῖα δέν ἔκανε δεύτερη δουλειά ἀπό τό πιστό. Ὅ,τι μάζευε ὅλη τή μέρα, πήγαινε τό βραδάκι νά τά πιεῖ στήν ταβέρνα. Καί γυρονοῦσε ὕστερα, τρικλίζοντας καί μονολογώντας, γιά τό « μέγαρό του ».

Στά τελευταῖα ἦρθε νά τόν βρεῖ καί τοῦτο τό κακό ἀκόμα. Γκρέμισαν τό σαράβαλο ὅπου ἔμενε — θά χτίζαν πολυκατοικία στή θέση του — κι ὁ Βαγγέλης ὁ Ζάππας ἔμεινε χωρίς στέγη. Ἀπό κείνη τήν ὥρα τό ἔριξε πιά γιά καλά στή φιλοσοφία.

— Ὁ Εὐάγγελος Ζάππας δίχως σπίτι... Οὔτε στρώμα γιά νά πλαγιασεῖ...

Μονολογοῦσε. Καί χάραζε τό πικραμένο του στόμα σέ σαρκασμό.

Τότε, ἄρχισε νά παίρνει μπάλα τά παγκάκια τοῦ Ζαππεῖου.

— Σπίτι μου, δέν εἶμαι; ἔλεγε, δίχως νά τόν ρωτήσεις. Δέν κοιμᾶμαι σέ ξένο τόπο... Ὅποιος μοῦ βρίσκει νά ἔχω ἄδικο, νά μοῦ τό πεῖ...

Μά δέν βρισκότανε κανένας. Κι ὁ Βαγγέλης, σά νύχτωνε, μεθυσμένος καθώς ἦταν, ἔπεφτε ξερός σ' ἓνα παγκάκι. Καί τραβοῦσε νά βρεῖ τό μεγάλο του... πρόγονο.

Ἡ μεγάλη ἱστορία τοῦ ἔτυχε ἓνα βράδυ πού εἶχε γίνει τάβλα στό μεθύσι. Ἀντί γιά παγκάκι, πήγε καί ξάπλωσε κάτω ἀπό τό ἄγαλμα τοῦ Ζάππα. Ἐκανε κρύο τσουχτερό ἐκεῖνο τό βράδυ, μά ὁ Βαγγέλης δέν τό ἔπαιρνε μυρουδιά — εἶχε φωτιά στά σπλάχνα του καί τόν ζέσταινε. Ἐκεῖνο τό βράδυ, ὅμως, ἔτυχε νά βγεῖ « παγανιά » ἢ ἀστυνομία. Μάζευε τούς ἀλῆτες ὅπου τούς ἔβρισκε. Ἀπό τά πάρκα, τά παγκάκια, ἀπό παντοῦ. Βρήκανε καί τό Βαγγέλη κάτου ἀπό

τό ἄγαλμα. Τόν σκούνηξαν, τόν τράθηξαν, τόν σήκωσαν. Σάν εἶδε τήν ἀστυνομία ὁ Βαγγέλης, τὰ χρειάστηκε. Σά νά ξεμέθυσε λιγάκι, σά νά καταλάβαινε τί τοῦ γινόταν.

— Τί κάνεις ἐδῶ;

Τόν ἀγρίεψε ἕνας ἀστυφύλακας.

Ὁ Βαγγέλης μαζεύτηκε:

— Τίποτα, κύρ Ἀστυνόμε, ἔτσι ξάπλωσα γιά λίγο, μά θά σηκω-
νόμουνα...

— Δέν ἔχεις σπίτι;

— Δέν ἔχω...

— Πῶς σέ λένε;

— Ζάππα. Εὐάγγελο Ζάππα. Ἀπό τήν Ἡπειρο. Ἀπό τό Λάμ-
ποβο. Μέσ' ἀπό τό Λάμποβο.

— Θά πᾶς μέσα, τοῦ λέει ὁ ἀστυφύλακας.

Τότε, σά νά ξεμέθυσε μεμιᾶς ὁ Βαγγέλης. Καί, τήν ἴδια σι-
γμή, τόν πῆρε τό παράπονο.

— Ἐγώ μέσα, κύρ Ἀστυνόμε; Μή μου τό κάνεις αὐτό τό κακό.
Ἄσε με στά χάλια μου, νά ζεῖς. Κανένα δέ βλάφτω, κανενοῦ κακό
δέν κάνω... Κι ὕστερα, ἐδῶ εἶμαι σά στό σπίτι μου. Ζάππα μέ λένε.
Εὐάγγελο Ζάππα. Μποροῦσα νά εἶχα κι ἐγώ βιός ἀμέτρητο. Ἄς
ᾄφονται οἱ καιροί. Καί πλατεία μποροῦσα νά ἔχα καί ἄγαλμα καί
Στάδιο, καταλαβαίνεις... Ἄγαλμα στό ὄνομά μου, νά ποῦμε. Βαγ-
γέλη Ζάππα, κύρ Ἀστυνόμε, μέ λένε...

Ἐκείνη τήν ὥρα, θές μεθυσμένον, θές ξεμέθυστον, τόν πήρανε
πό Βαγγέλη τὰ κλάματα.

«Εἶπαμε καλημέρα...»

— Προσκυνῶ σας, κύριε Πρόεδρε... καί σᾶς, κύριε Ὑπουργέ, δοῦλος σας, κύριε Εἰσαγγελέα...

Καί « προσκύναγε » ἀπό τό πρωί ἴσαμε τό βράδυ, μέ μιά τέτοια εὐκολία, πού ἔλεγες πώς δέν εἶχε πιά ἀπομείνει ὀλότελα σπονδυλική στήλη σέ κείνο τό ρικνό, τό σωμένο ἀπό καιρό κορμί του, σφιγμένο καί παρασφιγμένο πάντα μέσα σ' ἓνα πρασινωπό λιγδιάρικο σουρτοῦκο, ἓνα ροῦχο ἀπό δεύτερο ἢ ἀπό τρίτο χέρι, νά ποῦμε, πού κόντευε πιά νά σκορπίσει ἀπάνω του. Ἦταν ἀκόμα, ἐξόν ἀπ' τό προσκύνημα τῆς μέσης, καί τό τριμμένο, ἴδια κι αὐτό σάν τό σουρτοῦκο του, λιγδιάρικο καπέλο του, πού, σέ κάθε λύγισμα τῆς μέσης, αὐτό ἀνέμιζε καί φτεροκοποῦσε σάν πετούμενο πάνω ἀπό τό φαλακρό, σάν μαδημένου πουλιοῦ, κεφάλι του. Λύγιζε ἢ μέση, ἀνέμιζε τό καπελίνο κι ὄλο του τό πρόσωπο, ἴσαμε τήν πιό ἀθώρητη ρυτίδα του, πλημμυροῦσε ὀλόκληρο ἀπό γελούμενο φῶς.

— Τόν κύριο Ἐφέτη... Καλημέρα σας...

Ἦ « καλημέρα »... Τό φτηνότερο πράμα γι' αὐτόν. Σ' ὄλο τόν κόσμο τή χρωστοῦσε καί τήν ἔδινε. Ἰδια δέν ἔπρεπε νά τοῦ τή χρωστᾶνε κι αὐτουνοῦ;

— Ὁ κύριος Ἐφορος... Γιατί δέ μᾶς χαιρετάει... Εἶπαμε καλημέρα... Δέ μᾶς καταδέχεται, δηλαδή;

Καί τό πρόσωπό του κατσούφιαζε στή στιγμή, καί γέλιο καί φῶς ἀπό τό ρυτιδιασμένο πρόσωπό του πήγαιναν στή στιγμή περίπατο. Ἔτρεμε καί τό κάτω του τ' ἀχείλι σά νά κρύωνε ἢ σά νά ἦταν ἔτοιμος νά τότε πάρει τό παράπονο.